

Ο Γύρος της Ντόχα και η γεωργία

Ο Γύρος της Ντόχα είναι ο πιο πρόσφατος γύρος εμπορικών διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ. Ξεκίνησε το 2001 και σηματοδότησε την έναρξη νέων διαπραγματεύσεων στον τομέα της γεωργίας: τα μέλη του ΠΟΕ δεσμεύτηκαν να διασφαλίσουν ουσιώδεις βελτιώσεις όσον αφορά την πρόσβαση στις αγορές και να αποσύρουν σταδιακά κάθε μορφής εξαγωγικές επιδοτήσεις εγχώριας στήριξης που στρεβλώνει το εμπόριο, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για τις αναπτυσσόμενες χώρες να τύχουν ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης.

Νομική βάση

Άρθρο 207 παράγραφος 3 και άρθρο 218 ΣΛΕΕ.

Το πλαίσιο των εν εξελίξει γεωργικών διαπραγματεύσεων καθορίστηκε από το άρθρο 20 της συμφωνίας του Μαρακές για τη γεωργία. Δυνάμει του εν λόγω άρθρου, τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) επιβεβαίωσαν ότι η μείωση των γεωργικών ενισχύσεων και της γεωργικής προστασίας είναι μια διαρκής διεργασία με σταδιακή εφαρμογή. Το εδάφιο δ) του άρθρου 20 διευκρινίζει ότι οι διαπραγματεύσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και άλλα ζητήματα πέρα από τα εμπορικής φύσεως (όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η επισιτιστική ασφάλεια, η ανάπτυξη της υπαίθρου, η καλή μεταχείριση των ζώων κ.λπ.), καθώς και την ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών.

Ο Γύρος της Ντόχα: από το Κανκούν στο Μπουένος Άιρες

Η τέταρτη υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ που έγινε στη Ντόχα (Κατάρ), τον Νοέμβριο του 2001, σηματοδότησε την έναρξη του Γύρου της Ντόχα (που ονομάζεται και αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα (DDA)).

A. Από το Κανκούν στο Μπουένος Άιρες

Έκτοτε, λίγες από τις συμφωνηθείσες προθεσμίες έχουν τηρηθεί. Η υπουργική διάσκεψη στο Κανκούν το 2003 έληξε άδοξα. Αυτό οφειλόταν σε διάφορους παράγοντες, ιδίως στην έλλειψη πολιτικής βούλησης για προσέγγιση των θέσεων των μελών ή ακόμη και στις διαφωνίες γύρω από τα λεγόμενα «ζητήματα της Σινγκαπούρης», ήτοι το εμπόριο και τις επενδύσεις, την πολιτική σε θέματα ανταγωνισμού, τη διαφάνεια των δημόσιων συμβάσεων και τη διευκόλυνση του εμπορίου. Παρά ταύτα, αν και τα ζητήματα που αφορούν τη γεωργία ήταν ένα σημαντικό εμπόδιο, στην αποτυχία της διάσκεψης συνέβαλε αναμφίβολα η άρνηση των αναπτυσσόμενων χωρών να συζητήσουν τα «ζητήματα της Σινγκαπούρης».

Η συνέχιση της διαδικασίας στις αρχές του 2004 είχε σαν αποτέλεσμα τη συμφωνία-πλαίσιο του Γενικού Συμβουλίου που όρισε τις βασικές αρχές των «όρων» διαπραγμάτευσης. Η απόφαση αυτή επιπλέον αφαίρεσε από το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα (DDA) τρία από τα λεγόμενα «ζητήματα της Σινγκαπούρης». Κατά την υπουργική διάσκεψη του Χονγκ Κονγκ τον Δεκέμβριο του 2005 έγινε προσπάθεια έτσι ώστε η διάσταση απόψεων μεταξύ των μελών να μπορέσει να αμβλυνθεί. Τελικά, υποβλήθηκαν αναθεωρημένα σχέδια όρων το 2008, παρέχοντας ένα είδος προσχεδίου ενόψει της τελικής συμφωνίας που θα αποφασιζόταν στη Γενεύη. Η «δέσμη του Ιουλίου 2008» (TN/AG/W/4/Rev.3) αφορούσε τα ακόλουθα σημεία:

α Εγχώρια στήριξη

- Η «εγχώρια στήριξη που προκαλεί στρεβλώσεις στο εμπόριο» (πορτοκαλί κουτί + μπλε κουτί + ρήτρα ήσσοнос σημασίας) (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα μειωνόταν κατά 75-85% για την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά 66-73% για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία και κατά 50-60% για τα υπόλοιπα μέλη (εντός πέντε ετών για τις αναπτυγμένες χώρες και εντός οκτώ ετών για τις αναπτυσσόμενες χώρες). Θα ίσχυε άμεση μείωση κατά 33% για τις ΗΠΑ, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ιαπωνία, και κατά 25% για τις άλλες χώρες.
- Το «πορτοκαλί κουτί» (ή AME) (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα μειωνόταν συνολικά κατά 70% για την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά 60% για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, και κατά 45% για τις άλλες χώρες. Για τις τιμές και τις ενισχύσεις μεμονωμένων προϊόντων θα θεσπιζόταν ανώτατο όριο ισοδύναμο με τον μέσο όρο της στήριξης του πορτοκαλί κουτιού της περιόδου 1995-2000.
- Το «μπλε κουτί» (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα περιοριζόταν στο 2,5% της παραγωγής για τις αναπτυγμένες χώρες και στο 5% για τις αναπτυσσόμενες χώρες, με ανώτατα όρια για κάθε προϊόν (σημείωση: αυτά τα όρια δεν ισχύουν πλέον).
- Η «ρήτρα ήσσοнос σημασίας» (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα εξακολουθούσε να έχει ως ανώτατο όριο το 2,5% της παραγωγής για τις ανεπτυγμένες χώρες (αυτό το όριο τώρα είναι στο 5%) και το 6,7% (τώρα 10%) για τις αναπτυσσόμενες χώρες (αλλά χωρίς περικοπές στην ενίσχυση που αφορά κυρίως αγρότες που ασκούν γεωργία για τη διαβίωσή τους ή που έχουν λίγους πόρους).
- Οι όροι του «πράσινου κουτιού» (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα καθίσταντο πιο αυστηροί.

β Πρόσβαση στις αγορές

- Οι δασμοί θα μειώνονταν σύμφωνα με μια μέθοδο που θα καθόριζε σημαντικότερες μειώσεις για τους υψηλούς δασμούς. Για τις αναπτυγμένες χώρες, οι μειώσεις θα κυμαίνονταν από 50%, για δασμούς κάτω του 20%, έως 70%, για δασμούς άνω του 75%, δηλαδή με μέση ελάχιστη μείωση 54% για τις αναπτυγμένες χώρες και από 33,3% έως 44-48% για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (LAX) θα απαλλάσσονταν από κάθε είδους μείωση.
- Τα «ευαίσθητα προϊόντα» (για όλες τις χώρες) και τα «ειδικά προϊόντα» (για τις αναπτυσσόμενες χώρες) θα αποτελούσαν αντικείμενο μικρότερων μειώσεων. Οι μειώσεις, ωστόσο, για τα ευαίσθητα προϊόντα θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν

με προτιμησιακές δασμολογικές ποσοστώσεις και τα ειδικά προϊόντα θα μπορούσαν να απαλλαγούν από κάθε είδους μείωση.

- Η «ειδική ρήτρα διασφάλισης» (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα καταργείτο σταδιακά στις ανεπτυγμένες χώρες. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα επωφελούνταν από έναν νέο ειδικό μηχανισμό διασφάλισης (EMΔ/MSS) για το 2,5% των δασμολογικών κλάσεων που θα τους επέτρεπε να αυξάνουν προσωρινά τους δασμούς ώστε να αντιμετωπίζουν τις αυξήσεις των εισαγωγών και τις μειώσεις των τιμών.

Υ Εξαγωγικός ανταγωνισμός

- Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις (βλ. δελτίο [3.2.7](#)) θα καταργούνται, περιλαμβανομένων των επιδοτήσεων με μανδύα εξαγωγικών πιστώσεων, για παράδειγμα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των κρατικών επιχειρήσεων εξαγωγών και της μη επείγουσας επισιτιστικής βοήθειας.

Στις 6 Δεκεμβρίου 2008, ο πρόεδρος της ομάδας διαπραγματεύσεων για τη γεωργία ανακοίνωσε το τελευταίο αναθεωρημένο σχέδιο όρων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ένατη υπουργική διάσκεψη του Μπαλί του Δεκεμβρίου 2013 επέλεξε έναν αριθμό γεωργικών ζητημάτων, με στόχο να επιτευχθούν κάποιες επιμέρους συμφωνίες. Τελικά, η δέκατη υπουργική διάσκεψη, που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015 στο Ναϊρόμπι, κατέληξε σε συμφωνία.

B. Η δέσμη του Ναϊρόμπι (2015)

Η υπουργική διάσκεψη του Ναϊρόμπι ενέκρινε τέσσερις νέες αποφάσεις για τη γεωργία, που αφορούν:

- Τον εξαγωγικό ανταγωνισμό. Η απόφαση αυτή εξισώνει τις εξαγωγικές επιδοτήσεις με άλλα είδη μέτρων που μπορούν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό. Όσον αφορά τις «εξαγωγικές επιδοτήσεις», οι αναπτυσσόμενες χώρες οφείλουν να τις καταργήσουν αμέσως (με εξαίρεση ορισμένες επιδοτήσεις επί των μεταποιημένων προϊόντων, που παρατείνονται έως το 2020). Οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει και αυτές να καταργήσουν κάθε μορφή εξαγωγικών επιδοτήσεων έως το τέλος του 2023. Η συμφωνία θα επισπεύσει την κατάργηση των επιδοτήσεων για το βαμβάκι.
- Τη «διατήρηση δημόσιων αποθεμάτων για σκοπούς επισιτιστικής ασφάλειας» σε αναπτυσσόμενες χώρες. Υπό την πίεση της G33 (βλ. παρακάτω), κατά την υπουργική διάσκεψη του Μπαλί, τα μέλη του ΠΟΕ συμφώνησαν να μην αμφισβητήσουν νομικώς αυτά τα προγράμματα επισιτιστικής ασφάλειας. Το νέο κείμενο παρατείνει τη ρύθμιση, έως ότου βρεθεί μόνιμη λύση.
- Το βαμβάκι. Η νέα συμφωνία ορίζει ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να χορηγούν πρόσβαση στην αγορά χωρίς δασμούς και ποσοστώσεις για το βαμβάκι που εξάγεται από τις λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες, με ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2016. Παρόμοιες δεσμεύσεις θα αναλάβουν αργότερα οι αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως η Κίνα.
- Τον «ειδικό μηχανισμό διασφάλισης για αναπτυσσόμενες χώρες». Οι χώρες εξαγωγής γεωργικών προϊόντων (όπως η Αυστραλία, η Βραζιλία και οι ΗΠΑ) ανέκαθεν αντιτάσσονταν στην —έστω και προσωρινή— αύξηση των τελωνειακών δασμών από τις αναπτυσσόμενες χώρες σαν αντίδραση σε ξαφνικές αυξήσεις

των εισαγωγών ή μειώσεις των τιμών. Η νέα απόφαση προβλέπει ότι οι χώρες αυτές θα έχουν δικαίωμα σε ένα ειδικό μηχανισμό διασφάλισης βάσει των ορίων ενεργοποίησης που καθορίζονται από τις εισαγόμενες ποσότητες και τις τιμές.

Επιπλέον, η δέσμη του Ναϊρόμπι απλοποίησε τους προτιμησιακούς κανόνες καταγωγής για τις ΛΑΧ και παρέτεινε την υφιστάμενη παρέκκλιση για τις υπηρεσίες τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2030.

Η Διάσκεψη του Ναϊρόμπι επιβεβαιώνει μια αλλαγή αντίληψης στις εμπορικές διαπραγματεύσεις, δίνοντας προτεραιότητα στις επιμέρους συμφωνίες. Επιπλέον, η υπουργική δήλωση αναγνωρίζει ότι τα μέλη του ΠΟΕ δεν συμμερίζονται την ίδια άποψη σχετικά με τη συνέχιση των εμπορικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της δομής της Ντόχα.

Γ. Μπουένος Άιρες (2017)

Αν και η 11η υπουργική διάσκεψη στο Μπουένος Άιρες (από τις 10 έως τις 13 Δεκεμβρίου 2017) υποτίθεται ότι θα επετύγχανε ουσιαστική πρόοδο στην ατζέντα της Ντόχα, κατέληξε με πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Αυτά συνίσταντο σε μια απλή δέσμευση να συνεχιστούν οι εργασίες σχετικά με μια σειρά θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας (χωρίς τη δημιουργία συγκεκριμένων προγραμμάτων εργασίας), και σε διάφορες δηλώσεις ανά ομάδες χωρών σχετικά με θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Οι θέσεις των πρωταγωνιστών του ΠΟΕ: η τρέχουσα κατάσταση

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει πάντα τη δημιουργία ενός πιο αγορακεντρικού πολυμερούς συστήματος συναλλαγών, το οποίο όμως θα μεριμνά για την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα, με βάση τις προσπάθειες που έγιναν στους τομείς της εγχώριας στήριξης [μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ (βλ. δελτίο [3.2.3](#))] και της πρόσβασης στις αγορές [πρωτοβουλία «Όλα εκτός από όπλα», (βλ. δελτίο [5.2.3](#))]. Η ΕΕ τόνισε επανειλημμένα τη βούλησή της για ισόρροπη μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίου γεωργικών προϊόντων, με ειδική μεταχείριση για τις αναπτυσσόμενες χώρες, συγκεκριμένες δεσμεύσεις υπέρ των ευαίσθητων προϊόντων και ουσιαστική συνεκτίμηση ζητημάτων μη εμπορικής φύσης. Τελευταία πρωτοβουλία της ΕΕ ήταν η κοινή πρόταση ΕΕ-Βραζιλίας για επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την αναθεώρηση των κανόνων όσον αφορά την εγχώρια στήριξη του γεωργικού τομέα και για την επίλυση του ζητήματος των δημόσιων αποθεμάτων, η οποία κατατέθηκε εν όψει της 11ης υπουργικής διάσκεψης που διεξήχθη στο Μπουένος Άιρες τον Δεκέμβριο του 2017. Καθώς η διάσκεψη δεν πέτυχε τη σύναψη συμφωνίας για τον περιορισμό της εγχώριας στήριξης, η αρμόδια για θέματα εμπορίου Επίτροπος, κ. Malmström, εξέφρασε τη λύπη της για την έλλειψη πολυμερούς αποτελέσματος και ζήτησε να ληφθούν μέτρα στην επόμενη υπουργική διάσκεψη —τη δωδέκατη υπουργική διάσκεψη, που θα πραγματοποιηθεί στο Καζαχστάν, τον Ιούνιο του 2020.
- Οι Ηνωμένες Πολιτείες υιοθετούν μια πολύ επικριτική προσέγγιση στα πολυμερή ζητήματα και έχουν γυρίσει την πλάτη τους στις διεργασίες παγκόσμιας διακυβέρνησης από την ανάληψη των καθηκόντων της κυβέρνησης Trump (πρωτίστως απέναντι στον ΠΟΕ και την κλιματική συμφωνία του Παρισιού COP

21 του Δεκεμβρίου του 2016). Η έλλειψη προόδου στην τελευταία υπουργική διάσκεψη στο Μπουένος Άιρες λέγεται ότι οφειλόταν στην άρνηση των ΗΠΑ να εξετάσουν το ενδεχόμενο μόνιμης επίλυσης του ζητήματος της δημόσιας αποθεματοποίησης, που είχε ως αποτέλεσμα άλλα μέλη του ΠΟΕ να μπλοκάρουν τις αποφάσεις σε όλα τα άλλα ζητήματα.

- Κίνα, Ινδία και Ρωσία: Η Κίνα και η Ινδία ζητούν την κατάργηση των επιδοτήσεων ΑΜΕ ως προϋπόθεση για περαιτέρω συνομιλίες, καθώς επιδιώκουν ίσους όρους ανταγωνισμού για όλα τα μέλη του ΠΟΕ. Η Κίνα και η Ινδία ισχυρίζονται ότι η ΕΕ, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς παρέχουν συνεχώς στους γεωργούς τους επιδοτήσεις που στρεβλώνουν το εμπόριο σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από το ανώτατο όριο που ισχύει για τις αναπτυσσόμενες χώρες και, επομένως, βλέπουν την κατάργηση των επιδοτήσεων ΑΜΕ ως αφετηρία των διαπραγματεύσεων, σε αντίθεση με την ΕΕ που αποσκοπεί στη μείωσή τους. Πριν από την 11η υπουργική διάσκεψη στο Μπουένος Άιρες, η Ρωσία πρότεινε (1) μια νέα πρόταση με την οποία ζητείται η σταδιακή και εν τέλει η πλήρης κατάργηση των ειδικών διασφαλίσεων (SSG) που επιτρέπονται βάσει της συμφωνίας για τη γεωργία και (2) ένα σχέδιο απόφασης για να βρεθεί μια «μόνιμη λύση» στο ζήτημα της δημόσιας αποθεματοποίησης για λόγους επισιτιστικής ασφάλειας.
- Η ομάδα Cairns, η οποία αποτελείται από 17 χώρες εξαγωγείς με κοινό συμφέρον τη μείωση των εμποδίων στο εμπόριο που ζημιώνουν τη γεωργία, εκφράζει έντονη κριτική έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών που διατηρούν υψηλό επίπεδο επιδοτήσεων. Πριν από την 11η υπουργική διάσκεψη στο Μπουένος Άιρες, η ομάδα πρότεινε (1) η παραγωγή και η εγχώρια στήριξη να υπόκεινται σε αυστηρότερο έλεγχο με στόχο την περαιτέρω προαγωγή της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας, (2) η πειθαρχία στην παραγωγή και την εγχώρια στήριξη που στρεβλώνει το εμπόριο να έχει περιοριστικό αντίκτυπο και (3) να αντιμετωπιστεί η συγκέντρωση της στήριξης σε συγκεκριμένα προϊόντα.
- Οι χώρες G-10 (μια ομάδα από αναπτυσσόμενες χώρες που είναι καθαροί εισαγωγείς τροφίμων, όπως η Ιαπωνία, η Νορβηγία και η Ελβετία) τάσσονται υπέρ ενός νέου πλαισίου, βασισμένου στην αξία της γεωργικής παραγωγής. Είναι απρόθυμες να συζητήσουν θέματα στήριξης για συγκεκριμένα προϊόντα και δεν είναι έτοιμες να αποδεχτούν δραστικές περικοπές στις επιδοτήσεις τους που στρεβλώνουν το εμπόριο.
- Αντιπροσωπεύοντας τα τρία τέταρτα των μελών του ΠΟΕ, οι αναπτυσσόμενες χώρες επιδιώκουν να διασφαλίσουν τις καλλιέργειές τους και να επισημάνουν μη εμπορικά ζητήματα που τις απασχολούν (επισιτιστική ασφάλεια, μέσα διαβίωσης, φτώχεια, αγροτική απασχόληση κ.λπ.). Ζητούν επίσης ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση, προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες συνθήκες τους. Πριν από τη διάσκεψη στο Μπουένος Άιρες, οι αναπτυσσόμενες χώρες έθεσαν μια σειρά προτάσεων για τον περιορισμό της στήριξης που προκαλεί στρεβλώσεις του εμπορίου και για τον περιορισμό των ΑΜΕ σε συγκεκριμένα προϊόντα. Οι χώρες C-4 (Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Τσαντ και Μάλι) ζήτησαν ειδικότερα να κάνουν οι αναπτυσσόμενες χώρες περικοπές στη στήριξη για το βαμβάκι η οποία προκαλεί στρεβλώσεις του εμπορίου.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ασκώντας έλεγχο στην Επιτροπή για να βεβαιωθεί ότι τηρεί τη διαπραγματευτική εντολή που της έχει ανατεθεί, το Κοινοβούλιο πάντα στήριξε τις προσπάθειες των Ευρωπαίων εκπροσώπων για περαιτέρω πρόοδο στον γύρο της Ντόχα και για την επίτευξη μιας ισορροπημένης συμφωνίας [ψηφίσματα της 4ης Απριλίου 2006 (EE C 293 E της 2.12.2006), της 9ης Αυγούστου 2008 (EE C 9 E της 15.1.2010), της 16ης Δεκεμβρίου 2009 (EE C 286 E της 22.10.2010), της 14ης Σεπτεμβρίου 2011 (EE C 286 E της 22.2.2011), της 21ης Νοεμβρίου 2013 ([T7-0511/2013](#)), της 26ης Νοεμβρίου 2015 (EE C 366 της 27.10.2017) και της 15ης Νοεμβρίου 2017 ([P8_TA\(2017\)0439](#))].

Μια αντιπροσωπεία του ΕΚ συμμετείχε στην τελευταία κοινοβουλευτική διάσκεψη του ΠΟΕ, που έλαβε χώρα στο περιθώριο της 11ης υπουργικής διάσκεψης στο Μπουένος Άιρες τον Δεκέμβριο του 2017.

François Nègre
02/2020

